

Bréfa- og málasafn Benedikts Sveinssonar, 11. hluti

Bjarni Benediktsson – Benedikt Sveinsson – Íslendingasögur – Gissur Þorláksson – Kristnitaka

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Benediktarskjöl
Askja 5-15, Örk 2

þóren ~~Hrafn~~ ðaðan ~~en~~ Sturla þar til sónum ~~var~~ meist ~~x~~ Borgils
 kvæd þetta mið ekki hanna. Lænki vist og yrke erd henni litt metin,
 en ei örvert, at tillaðum hafus yfir ekki gleypt. Korti eftir þetta
 engin málmeli.

Borgils settin adi Reykholti um hrit. Hann rauðast mynd
 um ór og sandi þjóna sína um allt herfðit og meindad af band
 um sand til slálgunar og urðu flesdir til þessat gefa honum
kindun, nema kerður breir. Alafur og ~~Jörðhally~~^{al} a Brekku. Því
 hváðust ekki skyldur at gefa ein selja sandi. Nækkun sítar kam þógi
 þangat og banti þá hrattalega með stállifunum, og kvæd sig all
 stra vilja staða. Frá Brekku veit mann at Alflí ^{pá} og heimsátti Hawk.
 Sílvi hér matar, er stát ubi a hlorði; ~~þá~~ ^{er} Borgils veit heim at Alflí.
 Borgils spurni hann, hvar Hawkur dýrfull var. Sílvi svart: "Vest
 ekki bindi soll". Borgils bersti ^{pá} Tálva með keyrisinn sem fisk.
 Þróa hins freyja kam ill ^{pá} og spurti Borgils hana ^{hvar} ~~veri~~ Hawk.
 Hinn kvæd þat bori, at ekki viðsi hinn um henn, enda ^{muni} ekki
 segrar til hans fátt hinn viðsi ~~hun~~ af honum. Reit Borgils at ^{cigi} ~~hun~~
 nesi og leitar hins fár, en farn ~~ekki~~. Hann híði fáu afhur
 til Alflartunga og farn Hawk i kirkju, fár stát hins freyja í
 dyrum og heit manni sínun grida, og band hanum sjöfðemi
 þat þat Borgils og fíkk stórgjafir hja Hawk laðna og gissipor
 um móttina í gótrum fognaski.

Þetta hevst 25. árs, áttu þeir Hrafn og Sturla fundið ^{nestan} ^{Amótsvæði} Borgils.
 Þetta fyrir ~~nestan~~ ^{Amótsvæði} í Hvíka og töldu um tilhefdir konungs.

~~Engar settir eru~~
Ekkert samkennileg var met þeim i neim og hafsti spargils
 heitingum vit þá at skilnuði.

Rétt fyrir jölin veit spargils með 15 manm til Ólafs i Haf-
 holti ~~frendasins~~ og gisti þar. Það náttvæki hins foeyjan ~~þó~~ ^{frendasins}
 holti vit älgerð og mikill ~~hennar~~ ^{at}; aldur var hefur íki, svo ~~þó~~ ^{at}
 ur grondari ekki gestunum. Tunglskin var og kyrk og gott
 nedur. Nokkrum eftir hattalima kannu heir Hrafn og
 Skuli at Hafholti með 40 manna. Heir hundlöku spargils,
 en henn sat um grid. Hrafn sagði að han skyldi fá
 lík grid og henn hefði óttað Skula frondasinnum. Spargils
 spurnið þá að hevði heit spargils goda honum at sök. Heir sögði
 að han hefti lofðit kannungi at drepa Skula Þórtarsun og
 viðum það sér til vikis. Spargils kvad þetta ósatt. En Kolbein grím,
 viður Þórtar Kakala ^{og} Ari Íngi mundaræn, kvárust að eftan
 að þori að þessi hefti spargils heitit kannungi. Þórtur ^{kvíglí} hafði sunn
 Kolbein grím til Íslands þá um haustið, og átti henn að stytja
 frendur og viður Þórtar og leggja þeim rát til að meira viki
 það, en henn hafði fengið þeim til farið, en sýna Gissuri
 mikleyzum. Þyglar meum spargils, sem varist höfðu ytra, kváði
 það ósatt, að spargils hefti heitit kannungi þessu og óðróðu það
 allt lygi, en Kolbein og Ari bera i þessum. Ólafur svíðuskið d
 reis upp ír öumi sínum og kvat Skula og Hrafn skyldu vísu,
 að sin skánum, er þeir gerdu sér að skotum, mundi aleggja síða
 reitfi, er honum gynnist til. Hann ^{þótt} almáttuðan quæd þess

og hinn heilagur Nikulás, er stakinn ötti, at hefna fessa. Hannum var frumgjöt miðri fyrir fessum semðar manni.

Hæsta leund Þorgríðr grist, ef henni seldi freim sjálfdani, en eigi vildi Þorgríðr þat. Síðar vorra hanum leatingröst, ef hann vildi fara með Hæsta og Hrafni til Gissurri. Þat eitt kvarðst Þorgríðr mundu ~~vinna~~ vinna sír til lífs, at hvarki væri honum síðar skánum eða klóki. En þó fór svo um síðir, at henni lofart at vera með i ~~at~~ fórt at Gissurri, og gerði henni þat fyrir þenar ókot Blafo hríla-skálds ~~og~~ ymsa ~~þótt~~ aymar mama. Var þetta síðan bundit meit uitum. Þorgríðr ~~haddum~~ ^{haddum} leyfi at fara fyrst heim at Reykholti, gáhne sig þatn. Þetta var bæti Hæsta Hrafni óljóft, en þó leyfdu þeim ~~þat~~ ^{þat} um síðir. En þá næst Þorgríðr eitbungdir lofart sitt, og reit heima leið norður at Hönum, til Heinreks biskups.

Biskups skarati inn á alla onnum at veita Þorgríðr líðun forbindar Hæsta og Hrafni. Í dæta fundi, en haldinn var aettvinni eftir í fessunni náli, meiltu þeir Hæsta Hrafni fram miffinn biskaps, at gefa upp Borgarfjörðar hérat ~~ekk~~ ^{ekk} ómura ríki, sem Þóntur hafri skipat fó ~~ú~~ yfir. Og kvárust eigi vilja hafa konungs-skipuna heradum. Vækt Þorgríðr aldrei Borgarfjörðar hératí at stóraldri.

Um líma hafði Þorgríðr mókkar van et nái hérostum og ákið fó at örðu hvenn i ófitti vit ymsa Borgarfjörðinga. Og illa lék henni ^{sunnun} ^{þar} ^{fors}. Hann ^{var} ^{fors} i október 1253 at Reykholti og lék handhögva manni, sem lá sjáku. og var heimamáadar Egils.

banda þar. Þetta var næsta vildings, sem sijnin grímdarði verk og hrotthátt Borgils skarta. Þáður fóssi, Þorsteini Árnóssen ^{þeim} var seklans, en Borgilz innundarði sei, að henni hefði verit með ^{þeim} Sturla, Grafni og Agli ^{Agli}. Hafðaltsförmanni, sem fyrir nefnd. En fóri neitardr Þorsteini; Egill bændi var fóri ekki heima. Reykholti.

Í þessari sinni fent henni Borgilz að Píruvila ^{þeim} og heimt bætar af séra Þorkeli fyrir fjörvarði sig, en prestur þattist fyrir ekkerl þurfa at hófa. Þóður ^{Borgilz} hefti fóra handteken son prestsins, Valgárd at nafni. Þána Valgárd, sem Ingibjörz hét, hefti allt sitt fórum til lífs, en Borgilz vildi ekki taka leit af neinum nema Þorkeli presti; en prestur vildi ekkerl bjóða. Þára en Valgárdur var liflatinn, fóruður með hreyfum henni leidja fóruður sinn ad legga sig fóra dana með bokum, en fikk ekki.

Borgilz satist vist fóra Sturla og Grafni, en fungsar seklirgerði henni á henderf ^{þeim} og allum, er voru met i Hafðaltsförmanni, fórar honum voru sínad fjörvarði. En met fóri, Sturla var ^{eigi} ~~fremur~~ ^{með augus} mader, qas Borgilz henni upps alla sektins ad Skilnadi. Bundið fóri þá fad með sei, Sturla og Borgilz, að hvar skyldi ædrum veita þam stórk, er fóri ^{mætt}.

ⁱ Borgilz vildi hufna ein, að Agli bända ~~Reykjahluti~~ og vildu fóri Sturla ~~þótt henni að þanga~~ ^{þótt} Egill ^{Kross} ~~komst~~ ^{kom} til hins. Borgilz kvæd vett, að sleppa allum hestum fórum í kinnit, en fórt taldi Sturla örrett, fóri ^{það} Þóður pastuli ótti lötuna, en ekki Egill (~~henni~~ ^{og} ~~óttu~~ ^{óttu} ~~fórum~~ ^{fórum} ~~komst~~ ^{kom}), að Þóður hefði ekkerl til sakka annar. Einkeskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

X og Böðvar i Þe
med Borgilei i
Slættarbyggjum
þangs

295 (288)

Vær um leikar um sáttir og fór eru at lokum, at Egill seldi Þorjilsí sjálfdomi, þátt sakkir voru megar af ~~þeirra spenfi~~. Egill bozkti frænda sínum at ekki var feið held manum sítan gjóta veitlu, ~~og þar að~~
~~gat hinn hanað~~ ~~þannum~~ ~~síðast~~ fóð brúna hest. Ísl skilnuði kann
 þeir sér saman um at fella saman frændsemi
 og veita hvor öðrum þegar þeir mynda litveitlu.

Gissur Þorvaldsson tökk mannaforvad sitt
 i Árnessýslu þegar kann kom frá Noregi (1252), þá
 um haustið fór kann móður og átti fund met
 leendum þar; gengu Norlendingar í hönd ~~þorum~~
 miðstörlaust. Þó voru þar nokkrir, sem vildu
 dreyna kann, en það voru vínið þóttar hakalagum
 um Egjólfur ofsi í Náðuvällum; en eigi heppndist
 það. X Þórran vetur (1252-53) sat Gissur í Hallanar-
 hesi og hafði marza meiri met sér. Þá um vetur-
 inn ^{Krentist} ~~gjófust~~ kann, met prestu samþynski, Gróu
^{Tóllu} ~~þorsmörðar~~ síni. Hallur og Þó leifar synir þeirri
 voru þa upskemdir af mannvonlegir. Í útrun-
 um fór Gissur móður og kapti Flugumijor.
 Þangat flutti kann en sitt vorit eftir og hafði
 þar móðra sunnar um 30 vanna í heimili. En
 Gissur gerði ekker til at ná landum undir Nor-
 egskanum; kann hreyði meðum sjálfin sig.

X

Þurta Þóttarson
 af Hrafn Oddsson
 fóru í Stofthalt-
 forinni sáttur í
 Árnessýslu ^{og ekki}
 at Gissur, þátt
 þorjilo slíppi
 móður. Þær
 þegar þeir kann
 at Alþóssá, var
 hinn áfær og
 móðu þeir óf
 lærðu fia-
 hildu heim
 af hinum

Þetta sumar settist Gissur vid Hrafn Oddsson og Þurla ^{fjörðar}
 Þurla ^{fjörðar}
 til at tryggja þessar setrir. Þat Hallur ^{sau} Gissur, Ingjolf ^{fljóði},
 dákur Þurla, og var hinum þó at eins 13 vetrar gömul. Brúthaukspeim
 var ákvært at Flugunniþri um vetrar notur nosta haust.

Eyjólfur ofsi Þorsteinsan ^{et} Mærovællum atti þurh
 díttur Þurla Síglvaldsanar; hin var ríkkauna mikil
 og skapsskið. Hin sagði eitt sinn þetta sumar um Eyjólf
 kinka sinn, at Gissuri þotti hver herketing líklegi
 til at hefna fáfur hemur Þurla, en hann, og hefti
 Gissur séð, at honum voru lítur eim gefim. Eyjólfur
 svorði konu sinni enga, en rotnandi myž; — hann
 var fridur sýnum, mikill og sterkur.

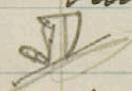
Þeyjar leit at veturniðum, visti höfningjar til
 borgans at Flugunniþri ír ^{þróunum} fjarlegum herudum land-
 ins ~~og norðliggjandi herðum~~. Þær a undal voru þeir Þurla
 og Hrafn. Þorir meun höfðu bundið samtókum at
 drepa Gissur og sann henni eftir brúthauks. Þat
 voru þeir Eyjólfur ofsi, Þóraði Þorðasson og Þógrinn,
 broður Eyjólfss. Þær fundu Hrafn fyrir veisluna og
 óríktu honum frá þessu, en hann létil illa yfir og
 vildi með engu oraki taka þátt i þessa riðingsveiki,
 en þau lofði hann ^{at} leita þetta hér ^{síði} og sejja ekki
 frá þessum ritum.

Brúthauksveikan höfðu launardag 18. okk. 1243

Gissur setti Samkommuni með þessum orðum: „Ett
sem er ass mið yfjan. Hér er níugott mannal Sam-
arkomist, þess er kostur er í þessa landi. Kunnugt
er flestum nönum, þeim er hér eru um mál-
þerliðan en oftir hafa hér í landi þar er nestoss
ver. Því er þeim ómálu, sem leitur er, til að ófara
lyfða komist með þeim állum leiza nönum,
er hér eru mið Saman komum. Spurta bónið og
Hrofn Oddsson! Vil eg vanta með gáð miknum,
at vorur sökr fari velaf heim; ella er gáð þessari
Samkonda skulum vér binda með fullu vori
gjáan félagslok, með rígsmeind þeiri, er til er
hugat, en til varggjana vil eg gáð selja, allraumum
i milli, þeim er hér eru Saman komur og hver
si i górum hugum til annars i orti og verki.“

Braukamponerla þessi sást í Þóðga. Þar vorðrækt-
ist vel og fátti ein hin leiza og nelegasta veiza, er
menn höfðu ~~þóðga~~^{bjó} að þessa landi. Vizlukostofan
var 26 álna lág og 12 álna breit er setið var sérstak
og með þjóruðu gestum við hvern bort. Hrof-
n og Íslausur Gissurarsen drækkna af sama keribáttar
og myntuð yfjan vitt. En þi lík Hrofn ekker uppi
af svikrítum manna. Gissur leiddi margar bátt-
gesti til ómet gjófum at skilnuði. Hrofn mælti

til Gissurar, áður en hann fír, nökkrar áljós af óvinnunum
var. Þyrti þá Gissur henn, hvort hann vissi sér
nokkrus ífötanum. „Eg veit, æ hvatn ótun eru
áður kennur at segir Hrafn.

 Það kvöld, sem veiðin höfti, kom Egjalfur
at Glazurnigri með 42 manni. Þar tökkot snærpar
hardoji, ~~Jóni~~^{ad} ~~Heima~~ meðal með dama-
ferrí hreyfisti. Þegar Egjalfur höfti lengi lerott
sá hann að feri in ~~á~~tu hverfa frí, ef aldurovi
ekki lagðari hedim. En að hverfa frí var þeim
danti og skönum. Síðan lozdi hann eldi hinsin
og braun all upps í stuttum tíma. Gissur
var svo hýggjum ~~at~~ að gefa sig ekki fram. Hann
fell að kné og bat gat innilega fyrir sér og hinum.
Hinum var lefft tilganga. Við dýrlina stóð
þar Gríða hinsfreya og brúðurin Ingibjörð Glukudóttir.
Gríða heft Ingibjörðu ~~at~~ ganga sem fyrst ísl, en síðlf
kvækt him verda að leika eflir ungu ~~fíli~~^{at},
er var systurðum hemar; voru þá hinsin miðjó tekinn
at brenna. Halbeimur grím hljójs inn i eldinn
eflir Ingibjörðu og ber hana út í kirkju, til annar
heiminmannar er fengu grit. Hin var fíkledd
at einsi miðalla hvinum mittsekk. Gissur var í
linnklofum, því ~~hann~~^{at} hafði ekki líma til að ~~(me) vitta~~^{keftast.}

Lingangur.

1. Hf hverju berzi vir erum brotnir? Þat er besti gamall og gottur síður, at spyrja ~~at~~ óttonni mama. Fræst vorðið á örðum er miðj konuð undir því, hverra manna þér eru, því ~~at~~ frá alda áðli hefir mónum skilst, at ~~þórum~~ hverju manni kippir í kyn. En ~~þat~~ ~~þat~~ talit mikilovet ~~hverju manni~~ ~~eftir~~ ~~hverju manni~~ ~~einstakum~~ ~~stokkingana~~ at kyn ~~er~~ ^{hans} ~~fríus~~ sé gott, þá er soð um þá fyrir meiri fyrir fjarðar i heild sinni. Soð er eigi mið fyrir Óss Íslendingar ~~at~~ veitja óttir orvar til konunga, jafn hvers og hálða, virð þarfum einig ed vita af hverju ~~bergi~~ berzi þeir voru brotnir, eru hverjur oru forfatur þeirra.

Fyrir miðum tölja þaum fjöldofn, sem vir Íslendingar eru græin af, sameiginlegan kynstofn flestra fjöldi Nordurlafnum, og fleiri fjölflokki. Margt bender á, at þessi fjöldofn hafi verit í Árin áður en hann greindist í ymri ~~fjöldanum~~ ^{þóttka}; en hve langt er síðan veit engum matur og eigi heldur hitt, hve nor þessir fjöldar greindust í smærri flokki og fjöldi. Fjöldanum og kynflokkarir hefa kvílast í ymsoar óttir og blandask ad meira enda minna leyti kynkvistum af örðum fjöldofnum. t.d. Semulum og Mongolium. Fra hinum eru nefnða Indoeuropiska fjöldofni ek Indierjar, Persar, Grekir, Rómverjar og Germanir komnar. Germaniski fjöldanna hefir svo skifti i fjöldi, Englendingar, Hollendingar, Norturlanda fjöldi, — fórt er: Danir, Íslendingar, Norðmenn og Evar.

Gatka

Áður en Indoevrópiski fjöldshfnum gründist í fjör
 kynflokki hefði mann næst talsoverti meiningu á frumstáttvænum
 um, átt t.d. skipsulegt fjölfelag, stundast akurirkja og alit grous
 hinsdýr. Þórsar fornleifar og tungumál fjötum, benda meðal annarsá petta.
Greinarklyft
 Eigi ritu meini hvé langt er sítan Norðurland byggðast, vita meini eigi. En
 með vinnish benda til þess, að þegar Germanir fyrst komu frangat
 hafi þær hitt meini af ædum kynstofni; þekkjast sumir kyn-
 fræðingar ója emi þá leifar þeirra eða sín kenni i Norðurlanda-
 fjöldum. En fodd aukum ójus likamuseinkenni, sem stakk bga hefð-
 skapnaturum, sem fresta meini um aðt og uppruna fjölflokk-
 anna. En þar sem petta er emi eigi rannsakad til blikar, er best
 at lítla þat liggji milli klúfa. En þad eitt er vist, að Íslendingar,
 eins og adar Norðurlanda fjöldi, eru af götu kyni kennir.

2. Forneld Norðurlanda skifla meini í þjóðadal kefli: Heim-
 öld, Girald og Járnöld. Aflur skifla meini Steinöldinni í
 eldra og yngraldinni, er nái yfir margar frissundir ára. Hafa
 meini á sitari árinum fundit ýmsar leifar frá Steinöldinni
 í jörðu, einkum þá i nokkurskanar sorphengum, bori i Dan-
 niölkur og Svíþjóti. Þeir meini, sem hafa haldið þessa mani
 eftir sig, bjuggu í hellum og ædum lítilfjörlegum hibylum.
 Verksori þeirra allt gánumur áhöld, órra ír límu eða beini. Þessir
 Steinöldarmenn lifdu meist á dýra- og fiskaveistum. Dauðir
 meini voru látnir í dys eða hanga, meit vapnum sínunum
 og dýriqpum. Þessi dys voru klæðir innan meit grjóti og
 svartar ~~Bjarkagjafas~~ ^{værum} Bjarnar Berchellus, meðan ~~en~~ Bergerius var að Reyðið hinnum

Síðast á Steináldimi kumur meum nokkuð til akuryrkju og höfðu ~~kirkjufé~~ t.d. sandfél, nauð, geitur, svín og hunda.

Einhvern líma á árum um föri 1500 - 1000 f. Kr. hafst leiríldin. Hælda sunnar freðanum at þau hafi límis eiginlega farfader vorir flutt til Norterlands. Þetta vortur þó eigi með vissu soð, þótt margsi nöldi með föri en fór a miði.

~~I~~þygjum þessa líma voru lík manna lálin i einskenar lík-kissu; ~~(hálarinnar löjtnans)~~. Eiraldar meum höfðu all voru og áhlöld ir eisig þau voru haganlega gert með ynnun myndum og rásnum. Þera þau ^{vitni} ~~hálfagileika~~, hugrik og ~~feigur~~ ^{kríkja} ~~þær~~ var inn fullkannari en átar og hesta höfðu þeir tanda. Klednadr eiraldarmanna var hodi ír lóðskinnum og einskeftu ullardökum. Þeir okrætu sig með ~~áhlidarkringum~~, halsfestum, fingerlaungum o.s.frv. Síðast á þessum líma hafst sá síður at brenna daudi meum og líta síðan óskuna í leirilökh og gera haug yfir.

~~Nar~~ 400 árum f. Kr. hafst jörnoldin. Hafði þó jörnur veit þeik og notar i vim þar er í Gríslalandi og vistar. Síðast í Steináldum ~~gí~~ i þygjum jörnaldasins. Höfust notekur vistskipti milli Norterlands og Miðjartarfoslands. Þa flutta t.d. Gríspur ^{vera maður} af frá ströndum Eystrasalts heim til sín af þeir hafi nækkum leit flutt jörnvoru til Norterlands og kent mónum með vinnu þat í jöfnu og nota. Með jörnáldini hafst meiri manning, því ská hækta meum fengit leiki áhlöld, voru og verjur ~~þa hækka~~ ~~seljardal~~ ~~þró~~ ~~þigjartir~~ ~~Borgarská~~ ~~safn~~ Reykjavíkur.

3. Frar fima Island. Þogur irstur oibhofundur, Diculus at nefni, segir frá því i ainn öðri sinn, frá 825, at 30 ár seð sitten munkar og einsetu menum í Íslandi hafi fyrst óvaldir á Þjóle, en svo nefndu frári enum ^{Islands} leysi form eftir óldum. ^{Íslands} Grískar fróðimadar hafði ^{lögð til} gildið lands norðarlega á hnettinum að 4. áld f. Kr. og hafði tel af langþlimum þar. Eftir lýsingu í landinum heldu menum að Þjóle var í ainnmitt Ólensk, en mið vita menum, að Þos hefir aði verit, heldur Norðeyar. Diculus segir, að Frar hafi komið til landins 1. febrúar 795 e. Kr. og verist þar formi i ágæstnumanum sama ar. Þessum ferum, að Smá Skíppum, mann einseta menum hafa holdit verit form eftir næstu 9. áld. Þó urða þeir að fljóga landið fyrir heidnum vikingum frá Norturlöndum. Einselumnum leituda til þeirra landa og eyja. Þær sem þeir gálu í fríti og verdi helgad qudi líf sitt. ~~Skíppum qudi næst einlifi og fórumalagum mainlifinu~~ Tískarist fyrst að Egíffalum, um 300 e. Kr. og breiddist fótan ill með Kriolima fjörð. Nördnum hölluðu þessa einsetunum papa, af því þeir höfðu hvíl lekti sem klækkar, en papa fyrir fadir, komið úr latinum, og ordit pafi er dama og papa, eru andleyrar fadir.

X Eftir þessum einsetunum eru jmos ördefui hér á landi, t.d. Papey, Papás o.s.frv. Það var þó einkum í Kirkjubæ, sem ^{á Síðu} Papar byggðu, að Nördnum kanna þurugt. En þeir fljótu fótanum segir frá fríti: „af því að þeir vildu aði vera hér veri

heitna með, og léku eftir ~~þeim~~ í víska bokur og býjllur og bozla, af því miði ókljá, at þeir voru í víska með", segir Ari fróði.

4. Víkingaældin er talin gulláld Noreurlanda, enða hafst með henni fyrst meðal soga norrœna fjórtu og vitóskifli þeirum við önnur lind. Fyrst framan af fimm víkingum með ornum og grínum hvar sem þeir kanna. Þeir vender hér, língardar kirkjur og klaustor og drapu með viðskiptulauð. Með þeim voru i ad roðna klaustor og kirkjur, því þær var mest fyrir af ~~at~~ ^{at} ~~af~~ ^{eftast} ~~um~~ galli og skrautgrípium og þær var meðan leggð ^{eftast} minst örnum fyrir. Þegar fram líku slundir toku víkingarir í sér býfesta í þeim landom, sem þeir heitust, og hafst þei meðskunarvitóskifli með þeim og landsbínum. Víkingarir lestu morgi af þeim og urðu spaklyndarí og flautu jms meðingar fróðum heim til fóðurjárdar sínum. Þeir hyltust Kristini, og má vera, at hinu hafi myrk ekki þeir at nökkun. Ægum mónum fótti mest frá meðan að fóra í víking. Þær voru um hvort að lefsl: ~~annarsvegar~~ fróði og fí ^{æda bana ella.} ~~ðaðan~~ En samkvæmt triarbladunum víkingar vor ~~ðaðum~~ ekki neitt ser leyfa eyttigð, því ~~þær~~ ^{at falla i orrustu} ~~þær~~ ^{at vopn hantum með} lifða ^{fóru} ~~þær~~ sem helju, áttu vísra vist með Óðri; Þær lifði þeir vist glaum og ~~ðaðar~~ ^{fóru} ~~þær~~ i alondýrum. — En frátt fyrir að gerud, manndrap og órin víkingar, má seggja, að sifertislízmál þeirri vori: drengrylendi, hreyfli trugt ^þ samleiksað. — Eigin skýldu með þó haldta, at allir víkingar og norrœnar fóru, meðan hafa eftir þessan sifertislízmál.

Fólið er, að vikingrældin byrji árið 793 ekr. - Þá renna með einir vikingar "Egjuna hulga", sem liggur við landamæri Englands og Norðlands. Þar eru aldrar fríðugyrir vikingum eftir 820. Árið 836 nætur Nordmann Dißfliði i sitt vald yfir fyrstu þær. Danir tóku þá af þeim 849, en fyrir um síðar er segl ad Ólafur hvíki óðki Danir þáttan og vikingspán gjölfur til 871. Danir krunn frósk til Englands 832, en tóku sér frósk verfarspán 851. Eftir 834 heyrstu þeir að Frakklandi. Þvíar stafur eru Gortaríki að Rússlandi um 860, en Danir settuðu að i Norðymberalandi (að Engla ríki) 866, en síðar nefndust Danar lög. Grimir kamban, sem tolundur fróskur lauknámonum að fyrri eyjum, settist þar ad að sínum um 870-872.

Hestir vikingar frá Noregi fóru í Westarney (til Írlands, Skotlands, Íslands, Íslenskum, Orknayja og Hjallands). Danir bilden sínum í Suturney (til Nitarlands, Frakklands og Englands), en Þvíar í Austurney (til Finnlands og Rússlands). Þeim töldum, sem Danir og Nordmann heyrstu, bjuggukristnar fjórir, keltnekkar í Ólandi, Heala landi og vestanverðri Englandi, en Engil-Saxar austan og sunnan á landum (Englands). Lemmimenn þessar fjórir vildu annala, sem muddur emars segrar frá gríðarvekum norðenna vikinga.

5. Landsfjörvarbræfing - Noregi. Noregur var eigi aðri ríki, aður en Ísland heggist, heldur ^{Vor hann greindar} 30 smárríki eru fylkti. Fyrir hverja fylki næst kennungur ^{ða jafn} og gelet sín lígn at esftum; þessir smákkunum voru eigi valdugir; þeir voru herfaringar að afritartínum og söfnunum örþingarum miðum sínar fylki sinnar til þess að vegr

Vor vald þeir

þat geyn áraðum annara fyltja. Þær mikill fair ríkti vor með
komin undir dagnari þeirra og vinsældum.

Þóður Noregs. Fjállin og fiorðir, veda fóru miðjörs staðar
greindar ~~þar~~ ^{þar} sunnar skipp i fylki og ótaloviki. Ótalosbondur höfðu
fengit ódal sín og ódalrættindi at eftðum, eins og konungarinn
konungs tijans. Þeir voru frjáleir manm og gátu neikat kon-
ungum um fylgi sitt, og það gerði þeir oft. Þær ódalbondi
atti fleiri en færir smært jarði; ^{ec} þeir byrdu örnum
voru leigulitar nefndir. Þessir smábondur höfðu eigi eins
mikil rættindi og ódalosbondurinn, endu fylgta þeir lands-
drættnum sinnum at málum. Jarðar voru þá i Noregi og
voru þeir sunir sjálfsstyr en aðrir skipadrir yfir hérað af
konungum. Þeir geynust konungum at hign og voldum.
Ríkustu ódalbondurnar nefndust hessa; um veckurit þáin
og völd greinir manm a. ^{at} Þó ^{at} leigulitar og smábondur voru
riðlogri en ódalbondur. Hessa, jorlar, og konungar, eru þeir
þó rítt a adheiðra ledur, ^{et} ^{va} þeim að hraði miskari. Þær
~~einbverjum~~ ^{var} i öttum ^{var} gest rangd til, þá náiði partis allra
stærumar. Bondur gátu orðit ódal ^{bondur}, ef jarðir þeirra
höfðu gengit at eftðum i notekra ólli. Með díð og dagnari
komust mazir til aegs og valda, en þó vor virðing manna og völd
með bundit við ótök fyrri. Þær bóniði get að marga fóður,
en þeir voru ífjálsir manm, og aðru aft við bið kyr að búa.

Þing voru heldin i héraðum at lega til að danna málum
og alda í gildi þeir voru ^{þin} ^{þin} alls hefjartung: lidðvæl þing,

Galassing og Frostafing. Hversarinn ^{er} af ótalsbundunum eru hælda
áðru mestu á fersumum þingum. Þeir nefn du meðu i dínum
stjórn nettagarins og sittu lög. Í þessi þing kanna ótalsbundunum með
margu meðu, leundur, leiguliste og hinskrila sína, og gátu afl bæði
fylkiskanungum ~~þeyzjum~~ ^{bant eru ræð at hört} kígunum þá, og jafnvel drexist, ef þeim
~~þekkis~~ ^{þótt} þessi þing. Þessi þing voru sambandslaus sín í milli og
gáinþví eigi geð Noreg at sinn orki.

Nokkrar eftir miðja 9. öld var sá konungur í Noregi, sem meðal i
þau stórræti að sameina all fylkin i eitt ríki og gerast sjálfur kon-
ungur yfir þess. Það var Haraldur hárfagri. Fadir hans, Hálfdan
svasti, ~~er~~ ^{réð} vati yfir nokkrum fylkjum og tökk Haraldur þau að eft-
um íð vetrargunnalt. Brann hann síðan allan Noreg undir sig
(ef fimm erum) og óstóð hin síðast orusta milli hans og höfðingja í
Hafnarfjörði 872. Hann gerðist síðan einvaður yfir Noreg. Samir
ótalsbundur og fylkiskanungar gengu í þjórustu haust, meðgin
höftu faltit og emi aðrir flýtu af landi burt. Þeir, sem aðl
þóldu að ríki og kígun í Noregi, voru ótalsbundur og aðrir höft-
ingjar, en þeir voru adalsjáðir um ⁱⁿ norrskan þjórstini. Þá
byggust örð eyrlönd af útlíftfjendum frá Noregi og þær í mæl
Ísland.

+ Konungur loyði gjáld að bændur, heinti landskuld af allum
ótalsjörnum, sem verið höftu gjala frjalsar frá endur eftir, og halgat
sír all land, hoki byggj og óbyggj, sjónum og allt vætu, alla veit og
skoja og toll gjáld af. Þannig voru fá tolur sem orkar, frjalsar
óum af fjáldum meðum. Ókall til eyrlendis og löjt til heilana Noregum. En

Einan, bráðir Gissur, fór skyndilega næstur
 Kolbein unga til litveistu við Sunnlendinga. Gissur var
 létum laus og sagði hann líti. Þegar Kolbein kom
 með sitt líf at næstu höfðu þeir Gissur lætur 15-60 manna
 og heldu vestur með þetta líf. Þurta hafði þá safnast at
 sei 960 manna og bjóst fyrir i Gilsfjardarbotnu; þar
 ekkið harnad verjast. ~~þei~~ ~~islenzki~~ "Langakárd".
 Þeim fílögum leist ekki á ad Sökja Starla þangað
 snera þei aftur og for hver heim til sín. Starla sat um
 mikyl frárin í ágúst mánuð. Þá fór hann næstur
 safnast Sigvatrar þar líti og var ~~þeirra~~ beggja lífum
 900 manna. Kolbeinn og Gissur söfnudu sinnið líti
 fyrir suman og næstu og var það samtals 1680
 manna. Þeir börðust ~~at~~ Örlygðsköldum í Blöndubhlít
~~Kaupfni~~ langardag 21. ágúst 1238. Þar fyll Sigvatn ~~gávli~~,
 Starla ~~þ~~ og brettar hand ~~þ~~ en ~~sumi~~ gráti ~~há~~
 hamst undan a flóttu. Alls fella í bardorðnum 64
 meum, og nálega allir í lífi Starlu. Starla hafði
 norri hafi nimmalit en Gissur og þeir voru lítt
 virkunir þegar Gissur reid at þeim.

Þegar Þurta var frólinn af moti og orðin sín
 leit henni gráti og fand fíku henni; henni óllat
 þróofundar, en var þá norðmál laus. Lenk var eftir
 þróoli, en a metin kem Gissur fróvaldsan til haus

og hjo af ~~hófum~~^{i hófum} af mikilli veiti.
~~og hjo af hófum~~^{i hófum} með mikilli grófgi. Þaungat
 Kárun jönsir gríndareggir, ~~en~~^{en} slunga ~~þur~~^{þur} lillamaðr
 og hjaðan á níðingslegan liett. Þeir restu og ællu fórust
 af líkum, ~~þó~~ vapnum, þessi, gallhringum, o. s. fr. -

10. Víðskipti Inorra Þurðusonar y Gissuror Þorvaldssonar.

Gissur er föddur ~~þó~~ⁱ Hraun um 1208-9. Fari
 hens var himi ágði höfðingi Þorvaldar ~~þó~~ⁱ Hraun. M.
 Gissur var óðra, dættis Þorðmundar gríss að þin
 um. Mæri þín var Salveig, dóttir Jóns Laffsonar
 - Odda. Guðrundur gríss var síning vel óðar. Gissur
 Þorvaldsson var ~~þam~~^{þur} i leitar eftir lector kynjatur, en
 flesir aðir ~~þlendingar~~^{þur} í þessum tímabili.

Fyrri Kona Þorvalda ~~þó~~ⁱ Hraun var Jón dættir
 Klungs biskups. Þan þóttu af skyld og var fari
 fyrir bætarni erklíosnupi. Þorvaldur fór sjálfur að
 funder biskups at ræti sína sínum. Biskups gak ekki
 tengit sig til at slísa ~~þad~~^{þjónabund} ~~assareund~~^{þeim} sem tengdi þessi
 unga og nýgifuðu höfuð sannar ~~og~~ lofadr. Þorvaldi at
 hina með Káru sínum í 10 ár, en skilja virði hrauna þegar
 þan voru lítin, hvort þeim fóðri ljálf er að leitt. -
 Þan eru sagtir Þorvaldur frá öðrum, at þa hefði hraum um
 Káru sínum með, en þessi is á voru lítin, og vissi eigi
 hvarð hraun göldi efst lafort eitt, at skiljan virði Jónu.

Sæmundar og sendi hin fá eftir manni sinnum og tóte honum ~~sokka~~^{at} bort, fregar hann kom heim. Hin bad manni sinn halda vel söttina. Ógmundur sat hin oresta vetur at Kirkjubæ.

Sæmundur vetur, a langaföstu (1252) að Sænum hins frejaðs Kirkjubæ. Hin var kona vel at sér um flest af allum her, sem nokkuð kynni löftu af hemi. Nokkrum síðar sendi Ógmundur brief til Sæmundar og hæknum halda vinatu uit sigr. frá þeiri skunda og gat persi at hana sín hefti iskast persi að leyjanda degi (og fari mun hin hafa gerð). Það hann ^{Sæmundur} ofar eigi met morza menning til Kirkjubæjar, þa er hann fari til fundar uit Brandaböri, fari ^{at} heym hefti henni eigi handa mózum bestum. Sæmundur trati persa. Nokkrum á eftir því (12.april) veit Sæmundur til Kirkjubæjar og óllari at heimsókn á heimskinum; var Guðmundur leittur hins með honum, ^{hann var} fá 14 vetrar. Ógmundur sat fyrir Sæmundi með nánum sinnum, s. o. og leit taka fá borthur löndum, fari ^{at} fylgjarnemn höfdu þeir fáa. Sæmundur leat sér lífs, en fíllur eigi. Og Guðmundur kvad gott at mega lífa lengur og leat fóstra sinnum líf. En þat fíkst eigi. Þen Ógmundur var frílin og rautur i andliti af getthörtingum. Ef fitt ^{verkk} vægrar fá þann, er vildi líflíla Guðmundur, fari ^{at} ham var flestum kar og him gervilegasti mandur. Þáttir voru þeir borthur drepnuir.

~~meitunum~~
- Þetta var ill verk, en þó fengu þeir bæður ekki annan
en þau, sem þeir ~~höfdu~~ ^{at} höfdu óllat Ögmund.

15. Deilur Gorgils skarta og fall hans.

Gissur Þorvalds son setti Odd Þorarinsson
yfir Skagafjörð. ~~þar~~ ^{þar} henn fir utan (1254), en ~~þóra~~ tott
~~niði sitt~~ a Laturlendi. Nokkrum sítar fór Oddur til Hvamm í Hálusdal
og tok þátan allan búsining. Þetta kallaði hann Dekharfi
þriði ~~bændum~~ i Hvammi. Þorsteinn ³ var þá um sunnart
gerður Dekur ^{söknum} sanna sínum Egjálfs ofsa og Ágrimo.
Egjálfur afri var mikill vinnur Heinreks leikrups og
hafði ^{svið} lengi verið fad. Fyrir þetta var leamfördi
leikrups Odd. Henn reynki at nið oddum við leikrups
en fad teknar eigi, því ^{at} leikrups var ósamajarni kraf-
num, sós ^{at} Oddur gak eigi gengit að oddati leiki hans.
Oddur tökk þá leikrups og hafði hann i varthaldi
í nokkrum doga át Flugunniyri. Heratsmeum frángusti
Oddi að lísni Heinrekk lausum. En i janúar 1255
forn þeir Hrafn Oddson og Egjálfur afri að Oddi ydrapu
ham í Galdingaholt. Þorrætur bráður Odds, fíkili
þurlu þortudan og Gorgils skarta í líðmerð sein, og
körðust þeir í júli same Íslit Egjálfs og Hrafn í
þverá eyram ^{i unjafni}. Hrafn fljóti, en Egjálfur fell.
Leikat var um öskir fyrir hárðgánum af Egjálfi

ábóta at fvera meokismanni. En þeir Hrafn og Egjólfur vilda enga aðra sett en þá at öll þeirra mál fari undir kanung og nái fá undir dími hans sett og nævna skipanir; sinniz skyldi nálsedilar fara utan að fáu kanungs met mál sin. Þvera þóttar san vildi með eigin miði leggja málit undir kanung - sem hans var von og visa, fui^{at} hann var stórvikur mætur og skildi mama best afleitningar af fræ, at okjóta íslenskum nálmum frá dími alþingis til ik-lendra fjórhóftingja. - ~~En~~ Verðpur ekker af dattum.

Um líma díldu þeir þorvarður Þórasinsen og Þorgils Skartí um vældin í Skagafirði. Þórusinsen vildi ^{síðan} þorvarð síðus, fui^{at} þeir taldu hann him mestu ofðannum og fívana. Þórusinsen gerðist þeim Þorgils ^{enda}
~~ham~~ ^{Ham} var hér systursanur Halbeins unga. En þeir best ^{norr} leit at fyrir Þorgilsi at komast til valdi. ~~Þórusinsen~~ Heimarellur ~~best~~ barnfóra hann og alla þá, sem vorit höfdu í Guðarfundinum miði Eyjafjörða ofsa. Biskups fyrirband heratskínum at taka vit Þorgilsi.

A fundi i Skagafirði var þó játal af flestum bandum at taka Þorgilsi til höfningja, og settist hann at ~~vi~~ ^{petta sunnar} Viðvíkk. Þent var um Skagafjörð og Kínasvalusýslu og skorad á landur at gefa hanum sandfjé, svo fram gotti leyriat hin skops sem höfningja serudi. -

Heimrekur reiddist og leik lyjaði sannir yfir Þorgils
 og lekari Njálskirkjunnar. — Þorgils reyndi að sekkast
 við biskups, en þat ófarið að ganga erfitt. Biskups
 jós virði sér fáðamað Skínum, sví ^{at} hann var orðljóður,
 og heimskulegar afstapi. Hann orygti, að Þorgils skýldi að
 vera heimil förtur til að ganga á, og eigi heim ⁱⁿ til að
 horfa á og engan hlut ~~heimilans~~ nema helviti.
 Þorgils sagti og svorati engu. En Þimbjörn Helgason,
 kanungsvinnur miðill, kvæði biskups hafa þau orð, er vitr-
 um mörnum mundil ^{at} sýnast óskýmsamleg, þátt him
 heimskasti manur tolari og svað him illajarnast, þá munti
 hann fyrki vorða dantvertur fyrir. Þimbjörn kvæði mið
 his, en bat gott at gefa sér, að hann yrði Anjall-
 mollarí að öðrum fundi, sví ^{at} það vori allum ljóst,
 að biskups hefði látit þá gullhálsana standa hja sér,
 hja alhári i heilagri Kirkju, sem farit heftu um svæði
 meitrahánum og nefingum og vort þá vel; það vori
 lígilans, at þeir hefti marza meini inni brenda og
 marza fátdan ^{og} saklansa illa ~~merkt~~, inni koff
 og reykel; dríttari hann sví að biskupi, að hann
 hefti eigi verit sunn af þessa, að minsta kosti, i miði
 Skops. Biskups stökk upps sem örður veri ^{at} hvar dýrafal-
 imundla fyrir manna hennum. Þorgils kvædt eigi vilja leggja
 hender a biskups, en að engu munið hann hafa sann hans

né vilja i heroti, sas framarleyr sem biskups virki a
sinn vilja. — Nokkra sidar settast þeir og eru vinnir
eins og þeir höfdu ^{höfu verit} ~~verit fyrir þverarbaðezum~~. Þó
þorgils hins erlum at Ási i Hegranesi og hildi sínar
Heinoreksi biskupi virtulega ~~veiðing~~ leysti hann ik
med gjófum! Biskups fór uman ~~fóttum sumar~~ (256);
~~kom~~ hann ^{kom} fyrji til Íslands aftur, en ðó i Noregi (260).
Þorgils veitti höftinglega herat hinnum. Hild þeim
veiðum og var oft órakktist fast og líkodi henni
um fnd vel, enda hefa kerfingar lengi þott gleðnum.

⁵¹ Æins og átar er soð, ðó Þórtur Kekili i Noregi
1256. Þá kashad konungur eign sinni a ríki ^{partu}
og skipti Þorgils okarla ^{eimis} yfir þat af ríki ^{partu} ~~timbrana~~
Helgeland, sem ðó hausti 1255. Þorgils var ni ~~heltan~~
albra konungsmana i Íslandi; hann var konung ^{okkar}
og dýggur fyrir illenda valdsins, og teknist a hendar skjón
a rænife konungs. ^{Steinvör} ~~hins~~ frøya a Keldum vildi
eigi líta laust ríki Þórtar fyrir Þorgilsi. Setti hinn
yfir þat Þórvart Þórarinsonsen ^{en} ~~engda~~ ^{en} ~~en~~. Hain-
vör var nættur erfinni ^{en} ~~en~~ Þórtar kakkala. Hinn lít gera sín a
Grund og fikk Þórvart þad i hendar og þorheimildir,
er hinn ætti i eggjifort. Eftir Þórt krofur sinn. Hinn var
hinn mesti konum skráningar í Íslandi í Hertingaáldani.
Eggjisti hinn Þórvart a ^{en} ~~at~~ halda heratinnum sem kannost

drengur til. Þorvarður var sinn ^{him} næsti miðstánuman
kenungs og valdi henni að Islandi, eins og flestir austfirðingar;
~~herr~~, en henni hefði áður biðit að Hafi i Vopnafjörð.
Þorgils vildi ekki látta af hendi ríki þóttar, sem kan-
nungur okipsadi henni yfir. En firðingar vildu fremu
þjóna ^{pjóna} Þorgils, þat lokari heimildin hefti fyrir hérathinn en
þorvarðar. ~~En~~ Þorgils var léttur og kábur að þeyna
sina, sem fylgdu hanum vel, og veitti mótmúnum óspak
vin og með, en Þorvarður var óþjófur og óvinsöll
matur. Þó eru þeim Þorvarðar og Þorgils endurkrunud
fóri, at Þorgils var drepsi.

Hann en Þorvarður fór að Þorgils í síðasta sinn
rhæddi kanni að meimina sina að þessa leit: „Hér kem-
ur að fóri, at hvert ker kann veita svo full, at yfir
ganga, og þsat er að seyyja, at eg þali eigi lengur, at Þorgils
sitji yfir sendum minnum, svo að eg leiki einskis
~~í~~. Vil eg ytan þat kunnager, at eg ekki að veit að
Þorgils i nött og drepja kann.“ Þaust kann ni
þeim að hvernig fóri, er eigi vildi fylgja sér. Einungis
sinn konungsavinur, taldi þetta ritningarskrift að fór hvegi.
Njósunarmáður var láinn gista þessa nött að Hafnagili til
þess að vita, hvar Þorgils vor fyrir og ópna hvarfr fyrir órinnum
hans. Matursessi, Hallðor Skraf, sá lengi um kveldastíðum
stórkun, fyrir fram an Þorgils og talati við hamfari til henni

sofnadi. Halldor loddist þá frá honum og opnadi allar hertir
og kom þorrartur líklu síðar. Þessa nitti (22. jan. 1258) var Þor-
gils drepið. Braust þorrartur síðan til vikis í Egjafjörð, en
nisti ekki fölfestu til langframa, fsvíkendum fitti ham ~~var~~
mátar eftir því ~~með~~ ^{heondar} vinningsveck, og vildu eigi þjóna honum.

Hér en lokur er þess um þóttu hev at geta
þess, at Håkon konungur sendi Ívar Engla son
brunatánmann sinn til Íslands 1255. Hann átti
at vecka kannunserindi hér með aðstæð Heimreks
biskups og Þorgríðs skorti. Hann sat einn vetur
Skálholki hjá Gívarði biskupi og fitti Ívari kann
fremur límu i sökum. Vorit eftir fyrir ham nætur
og átti sín með leundum. Þeikke ham flesta leunder
i Norðlendingufjörðungi til að jákast undir Skatt-
gráld virð konung: ~~eftir dantkamalagi vid Ívar.~~
Heimreks og Þorgríðs studdu mal Ívars með ráðið dæt. Í Vesturlandi og á Sudurlandi fór Ívar enga aheymur og kundi
ham fót sinnum Gissurum og Þórtar Kokkala. Hann fór
offar til Noregs 1256, en ~~vald~~ ^{ekki} vor meitt in Skattgráldu
þessari.

16. Ísland kemst undir konung.

þegar Þorgríðs skorti var fallinum frá, var enginn
eftir af þeim íslenskum höfingjum, ekonungur hefti heitt
þyvir sín, nemur Gissur Þorvaldsson. Konungi vor Gissur

korastur albra Íslendinga, enda orrupeir fronda, og hinsundur
 lyntolislikir i mögu. Konungur sijnst honum aft mikim
 osina, en hinsvegar fannst honum þessi frondostum frum-
 um danfur til fylgis mit sig á Ísland. En mið frí Gissur
 at hinsatil valda á mið og ~~spjundi~~ ^{spjundi} konungi ~~Frá man a'~~ od heyrði
 at koma í konungsvaldi á Íslandi og þar með skattajöldi;
 ef sá matur, sem þótt gerði hefti lígn svo mikla, at lands-
 mennum ~~þótt~~ ^{þótt} vel sendin af at fájina honum. Og
 konungur hinsati miðit; gaf honum Gissuri setnaflo-
 nafbol, sumarið 1258, og setti honum yfir mikim
 kluta landsins. Þos virkti, sem Gissur hafi fágangið
 undir at gjalda konungi sjálfum miði gjald, ef honum eigi
 heymatris at gera Ísland konungi ~~skatt~~ ^{skatt}. Konungur
 skipaði Gissuri Gunnlendinga og Norrlendinga fjörung og
 allan Borgarfjör, með ædrum orum: gotart Snorri
 Þurlesonum, Þórtakakala, Þorleifs i Grötum, Þorðar Kolbeins-
 sonn, Ólímþjórar Héjasonar og Oddar ^a Oddar. Konungur var mið
 einskanað gotti yfir allum þessum gotortum.

Gissur kom til Íslands seinum á sumri 1258 og
 lejó næsta vetur at Hallanarmesi. Hann lést mið ^{njálf} ~~njálf~~
 her a lígi síni og hafði margar meum í þjónustu síni, og
 var þann ^{þann} vetur ~~þann~~ vetur ~~þann~~ drakkrst fast hjá honum. Taldí honum mænu-
 mun fai hri, at hver matur, sem gerist hafi meður hauß, er skattil-
 sveinn, skyldi hafa sámu maðubolni í Noregi hjá Þákoni konungi. Um

Þó manna genžu fennan vetur í hönd Gissuri og söru henni
 hirtmanna eis, en Hákoni konungi frumad. En brátt ur henni
 þess varir, at konungur vitarkendi ekki hirtmennum Gissurum,
 sem sín hirtmenn ~~og~~ og þátti mörzum midur. ~~þeit~~ ~~þeit~~ En frír
 fyrir þetta heldu mun trúnað og umáttu mit Gissur jarðfænum
~~en~~ vetur kom Ingibjörz Gunnarsdóttir til Gissurar, sem áburkost
 verit frilla mans, og hild him seirri þjónustu afraum lyð konum
~~en~~ Vorit aftr (1259) keypti Gissur Staf ~~&~~ Reykjunesi til
 fyrir 100 hundrata af reisti þar bi. Gáfu bændar honum með
 til bústafus. Um þessar mundir genžu þeir Sturla Þórhalla ~~son~~ og
 Sighvatur, sonur Þórhalla ~~ad~~ Staf, í hönd Gissurri, en heim ið spókki
 þi aftur til þess að fá þorvert þórarinosun dændan seklings
 við Þorgils skarda. Þetta sumar (1259) kom ^{Hrafn Oddason} ~~þeit~~ ekki til alþingis.
~~Hann var þó heletur gottarð með~~
~~at alþotum i~~ ² ₁ ~~görnispangi.~~ ~~Hrafn Oddason~~. En Þórdur Andresson
 son, sem ein næstu戒 met Oddaverjum, var að þingi með
 margum með og vildi ekki lita Gissuri. Hefir hann eis
 tiljart vitarkenna uppgrjóf þa i gotortum Oddaverja, sem þeir
 Filippus og ^{Haraldur} ~~Heilars~~, synir Samundar i Odda, höfðu hundsíð
 konungi 1251; þeir voru þa i Noregi, reknir þangat af Þórti
^{Samundar} ~~þórti~~ Kakkala, en ~~þórti~~ ^{þórti} leitir a heimleit til Íslands, þau sunor.
 Eftir þingit sýndi Þórdur Andresson sig i fjörvæðum mit
 Gissur jarl. Fyrir þetta fór jorl með ~~800~~ ⁹⁶⁰ manna þa um
 haustið austur, og gerð Rangvellingum mikinn skattu. —
 Þa fljóti Þórtur upps i Þórsmökk. Vökkrar sitt karush a
 Einkaskjalasafn Bjana Benediktssonar ~~&~~ Borgarskjalasafn Reykjavíkur

(heim)

92

settur með þótti og Gissuri. Vorit 1260 són Ramvellingar í
þingstaklauðum. Gissuri og konungur trúnaðar eru.

Hrafn Oddson var ofis at ganga á händ Gissuri jörli,
 enða höfðu þeir lengi átt ill saman at eslda. En þeir meum,
 sem konungur setti til höfðs Gissuri, t.d. Þorvaldi hvíki, töldu
 Gissur ~~sig~~^{sig} sýna sín frumgögn, sem hann hefur lofarið; ~~þa~~^{þa} grændu
 því at víma Hrafn og siga honum á Gissur. Konungur
 tok mi at örypa vatn Gissurar; ~~þa~~^{þa} var Hrafn settur yfir
 Bragansfjörð, sem Gissur hefur veitt Þurðu þjóðarsyni. Þá var
 Hallvarður gullskir, sem þetta gerði í nefni konungs, sunn-
 árið 1261. Hefir Hrafn at líkendum gefist upp gotardæli
 með Hallvard þetta ár.

Gissur var illa vindi konungs, haf at eins sjálfa sig
 til valda og gækte einungis ^{vel} fram í því at látla meum sverju
 sér og konungi trúnað, en ~~leifordum~~ⁱⁿ um skattgjald, leik
 hann ekki uppi vit neim. Þetta frítti konungus gsend-
 himat tvö meum. Ívar Þouljólsom og Pál líneymur með
 konungleys bréf heins leid til alþingis. Þóra þar bréfum lesin
 upps og leikat samþykktis þingmanna. Í heimkum skatt
 konungur vildi hafa vita meum mi ekki. Gissur jörl hél-
 bdu að þinginn og flutti mál konungs, en notkrud að am-
 an hatt en óstórt i konungabréfumum. ~~Þess~~^{ari} ~~ó~~^{skattbeidri}
 konungs var málsmálh. einkum af Sunnlendingum og
 frondum ~~Gissuru~~. Þegar þessir sentimenn komin a kon-
 Einkaskjalasafn Bjarns Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

ungofund. Kvæstu þeir Fornleidunga eigi meðan du hafa neik-
at skattinum svo freklega, ef þeim verki heft verit kammast
með vilja jafn í feson.

Vorit eftir (1261) sendi konungur Hallvard gullskot til
Íslands. Hann fór á fund Gissurar jafn og tolaki dýrafæra yfirfjör-
um og hvatti kunn til at betha röðsitt. Hallvætur settist sós at i
Reykholts. Konungur tökk mið herra at sér mestu örini Gissurar og
skildi Gissur vel, hvad að eftir mundi kann. Hann fór því at
stofa meira fyrir konung og lita sro að yfirborðinum, sem komust
hellar lísbonda sínum. Gissur aðdi fund með bandum myndar
vereturum 1261-62 og "fór þá upp all hit sann. Liverju ham hefti
konungi jafn; var frá þat vís gert at bændur hielu jafli stó-
fí at leggja þat gjald sem ávarkenst; hielu sumir bændur 2
hundrutingum. Sumir einsundur eru 12 aurar et níma". Þegar
Hallvætur frétti um fresta fjárcófumur Pitti konum illa fara,
og kvæð þat gagnshott vilja konungs, at bændur voru látnir gjalla
svo þung gjöld; en hlytri af bændum, sozti ^{at konungur} ~~hann~~ ^{síðli konungus}
hafa ófáann skatt, sem þá munati lílit um at gjalla,
en þar i móh. fengi ^{þeir} ymsa klunindi og réttindi. Gissur
beyfir at likinum óskar gjafa frá Vestfirðingum eins og Nor-
lendingum. En Hallvætur vann þat að at Hrafn Oddsson og
Vestfirðingar losutu fæslba at koma til Þórneshings (1262) og
sveipar konungi land og fagna. Gissuri var mikil þetta vorur
og þar með neikar Vestfirðingar fjárlátlum sem bændur
myrra geðofust. En þegar Fornleidungar freðan fæsta toku þær

lofort sin aðstur. Þá stefndi Gissur bondum til Hegrarneßings og fækkt þári notekra til að sveja konungs land, að líkindum vætti til málarmyndar. —

Þetta vor Þorri Hrafn Oddson eigi til Höynesnings og þegar Hallvarður vissi þat, hefти hann einnig sitt að fáða þangot. Í þessu vorþingi Skulu Vestfirðingar þessu miðli til alþingis, — að Sverjukonungi land — En hvers vegna kom Hrafneßi á þingi? Og hvers vegna hefти Hallvarður sitt veist þangot? Þat mun lengi örætin gáta. Vestfirðingar eru með austur i Rangárvallavögum, áður en alþingi kom saman, og ætla þeir at fái höfðingja þar eystra til þess að fjármuna til þings. — Ef til vilt, að verja frelsi dýrðar sínar?

Gissur jarl kom ennu ^m til þings þekk sumar og hafði um 960 manna. Þangad komr þári Hrafn og Hallvarður. En ekki komr Oddur ^a jarl ne Austfirðingar. Vestfirðingar fóru ekki lengra en að fáveri í Bragafjörð og bethu þar á þingstodnum, þar til þeir fengu fréttir af alþingi. Þeir hafa að líkindum óflat að ríða til alþingis, ef Austfirðingar og Rangárvellingar koma ^{þangat} til þings. — En hefti þeir komist á þingið þetta sumar má telja vist, að Ísland hefti þá eigi gengit undir Noregskonung þat að, og líklega aldrei, fóru ^{af} hákum gamli, refarum miklið, aðið eftir, en Magnus sonur hans hefti aldrei unnið Íslendinga til þess vanhátt heim vitomuni slóð og tann vidur leysir fórtur eins. — Og þetta þing 1262, sem Hallvarður var á,

~~Hefsti að likindum~~
~~Hefsti að likindum~~) vakt Íslendinga til þess, at golla sin lebur
 fyrir vélránum (könungs) íslendra höfdingju.

Hallvarður gekk hér að Gissur að persóna þingi til
 fylgis næst konungs viljum og sagði honum, at Vestfirðingar hefði lopt
 aðgangi undir skattgjald. Þær voru fyrir vestanheit, og óllur að fólk
 til þings, af þeim pæki þarf að líti sinn. Gissur átti talinn umini sinn og
 eftir þat fórst ham i að megin og flutti djasflga mið konungs. Þat
 var mun með góðum orðum og lét ekki þat fjarrið við sig, ef eigin
 jafask undir skattgjald til konungs. Það loknum vor erindi. Gissur að
 samþykkt og lögregla sittan skýrslu. Af Norðlendingum voru 12 bændur
 Hákonar konungi land og þegn, og skattgjald um aldur og dípi. En
 ír Sunnlendinga fjörðungi voru einnig notekkrar bændur (líklega)
 fyrir utan fjörða. Gerðu bændar þá rættmála, er ritarar voru í skrá og nefnið
 "samomeli" og allar þeir sunnan land of "Hortan". Hengi er en ^{þjóði} biskup
 "Eftir þennan sigr víska þeir strafu, fígvart" og Hallvarður
 vestur í Borgarfjörð og fengu Vestfirðinga, sem hín varit fívera, til
 at "gangað undir þriliða líða, sem aðrir onum" og órinna
 20 bændur af höfningjar af Vesturlandi konungi land og þegn, og þó bændur ír
 Borgarfjörð. — Þannig gengu nálega 3 fjiðunga landsmön undir Vney
 1262. En órit eftir gengu Oddveigar sinnu leidina. Vestfirðingar gífu
 síðast upps sjálfsöldi sitt. Brandur biskups fínson um Höfðum, meito
 agðlis mater, en konungs sinni mikill alltatið, fólk fórvart fír-
 arinason, biskups son sinn, at ganga konungi í händ og gefa uppsgötum
 sinni i Málafingi. Ósmundur Arnason, Lvinfallingur af Líki, gaf síðast
 ur allra höfningja upps níki sitt við konung og mun það hafa verit að
 alþingi 1264, þegar ham gekk undir skattgjaldsþrenn.

172

Sáttmáli sá, sem ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁴ Islendingar gertu við Hákon konung ^g og
 Magnús son braus ^{að} hefir almenhverið kallaður: Gamli sáttmáli,
 því hinn er eldri sáttmáli ^{Islendingar} við Noregs konung, henn er fá
 en til, en þó ekki, um ógömlan handritum.
 Þá 1262, 1263 og 1264. Þíður sáttmáli frá 1302 við Hákon
 halvz konung, og einn frá 1319.

Ástal abrítir ur Gamla sáttmálanum eru fessi:

Við viljum ófjáloða konungi skatt, og þingfaraarkaup, slikeð sem
 lögbók vottar, og alla þegnþýðum, sós framt, sem heldin eru vidarspar
 heil, sem i miði skattinum vor jákat.

Það bæfotoppgangt á löreiði ór til landsins fyrztalaust.

Það islenzttir með hafi slíkan rétt í Noregi, sem þeir hafa bestan loft.

Þó konungur liti að ná ólenzkuum löjuum og friti, eftir því sem
 lögbók vottar og hann hefir bæfist í sínunum freifum.

Jarlum viljum ver hafa yfir aas, meðan hann heldur trúnað við
 yðru, en frit við oss.

Haldia skulum ver g vorr af jar trúnað við yður, meðan þér og yður
 af jar haldid trúnað við oss og fessi settar ger, en laupsir ef orfis
 verður af yðvarri hélja at heð manna yfir sig.

Eidur Islendinga:

Til þess legg ey hünd á helga bökk og feri skily til quðs, at ey
 sæ herri Hákon konungi og Magnúsi konungi land og þegn og afir ^{legan}
 Skatt met slíkti affípan og maldagi, sem miðum verðið sáttmáli
 og Sáttmálsbreyf vorr vottar.

Gut sé minn hallur, of eg satt legi, ~~ða~~ gramar of eq líq!

Sjötti fáttur.

Íslendingar undir Noregskunungi - Þrignum fjóðarinnar.

1. Gissur jarl Gorrvaldsson.

Stárunum 1262-64 (síðan ~~undir Noregskunungi~~ af ófjárdalandarstóndinum) fóru ~~Íslendingar~~ ^{síðan} undir Noregskunungi. Gissur Gorrvaldsson (ett) mikinn fátt i þri, ~~Íslendingar~~ ^{og til} fóru ~~undir Noregskunungi~~ af hendi lausdóms Hinda ^{sin} en þri miða sigi glýma, at Gissur framtíðenir fari ^á vök, sem ^á vildu fásin ger fyrir konung en gálu sigi, og einnig fari vök dem ^á dir hefti gest, fótt henn hefti gefid sig fari. Sturla Siglvarsson vistur á vatni at lofa Hákon gamla at viltja fóskarjörð sina, þar með kemur spertur Kakali. - At allum líkum um hafa þær þó hvorugur óflatið efna lafond sin við konungi heldur hitt ^{at} matakork "sim sem leik". En þá mið eins með fullum vötti heldu fari fram, at Gissur hafi aldrar óflati sín, ne viljat heim línis svikja fóskarjörð sina. Hann huspasi með um ójafnan sig og vildi ná völdum uppi állu landum. Aftur ~~á~~ vötti er þod ljós, at Gorgils ólorti var reitubúum hvenær sem var á svíki fáðarland sitt og komu þri undir Hákon gamla. Þegar ~~ái~~ pers er gott, at Gorgils var mestu hrættamuni og freminn grunni higgjum, því er þod undarlegt, at henni hefir fengit los mikil hji nörðum, en enginn meður Íslendingur, hvortki fyrsta síða, fengit los harðum díum og innillan, sem Gissur fórl Gorrvaldsson.

Gissur var svo óheppum at lenda í refsklánum á Hákum gamla, á síðastu og versta timum þous; þá var svo komið, at öll launræt og svíkkasát konungs hófðu svo niðr grafit undan ójálgðari fjarri með. Þó fóru vel annarsins vitsmunar og undirhyggjumótt, sem Gissur var. Kærnot eigi undan konungi heldur varð hann, eins og Pilatus, at selja frá sér saknum blíntr, nörl vilja sinnum og sarmefringum, - ad fá Íslendinga til að ferji konungi land og fyrna um aldur og afri. En mórg studdi að fessa: Kistkjósetts, síðepilling fjarri með, ófrelsi annara fjarða og samvirkaklaus valdaþákin Hákanaar gamla. Gissur veitti að óhljúfrek konungu svo lengi sem hann gah, og síðast var svo komið, at öll svíkkagundinfeolisflokki Hákanaar var ógreitaleg, og með gotvaldi hans heit sá hūtan ritum að frelsi landsenamm, sem ^{ill}
~~var at leyri.~~
~~var at leyri.~~

Gissur jarl var mikill vitsmuna master, bætur miki fásin, en flesfir samtíme meim hans. Hann var blidinnill og eigi ákrafmarki i land. Hann fótti jafnari drenglyndur til ríkgerðar, en eigi vísar meim ávald lívejum megin hinn var i sunnum rálam. Hann var metál móður á vísli og manna hér til að sig konum, vel hinum, finneygjur, og lágur augur fad, og skírleyjar var hinn i yfirborði. Hann var frondritari en flesfir aðrir, og flesfirbondar fyrir sunnanland og vestri voru vinir hans. Grindur matar, establett fyrðar vor henni eigi fremur en ótt meim hans. Í bætar skír var henn konum af gjóðugum meimum fjarri með, og margir þeir voru helstu og eyðlusestu annum um, ~~þeir~~ Haukadalir.

Mr. Ben. Steinm.

Proffork af fyrri
hluta 17. arkar, höfum
við ekki fengið; hvenj
stendur á því

E.H.

vit blt 318.

Utanstefningar viljum verð enger hafa,
utan þeir meðu, sem dæmdir verða af vorum
mönnum í Alþingi í burt af landinu.

Item at íslenskis sé ložmenn og sýslumenn
í landi voru af þeira allum, sem at forme
hafa godardin upp gefid.

Item at sex hafskip gangi á hverju ari
til landsins farfallalaust.

Erfðir skulu og upp gefast fyri íslenskum
mönnum í Noregi, hvoran lengi sem sláði
hafa, þegar réttir ~~á~~ arfas koma til eftir
þeira umbadsmenn.

Landauðas skulu upp gefast.

Slikan rétt skulu hafa íslenskis meðu i
Noregi sem þeir hafa bertan hafpt.

Item as konungur lát oss na íslenskum
lozum og fríti eftir því sem ložbók vottar og hau
hefji bætit í bréfum sínum (sem gat gefur honum fram
ast aftur).

Jar viljum verð hafa offir oss medan hau heldur
trúnað rit yfir, en fyrst rit oss.

Haldra skulum verð a voru arfas allan trúnað rit

ytter meðan þér og yðrið aðfar halda við
oss þessa settargerð, en lausir, ef rofin
verður af ydvarni hálfa at bestra manna
ýfisdyn?